

Hidinge gamla kyrka, Strängnäs stift

Dendrokronologisk datering

Daniel Eriksson 2018-11-29

Bakgrund

Denna rapport samt det bakomliggande arbetet, ligger inom ramen för det projekt Strängnäs stift bedriver om medeltida kyrkotaklag. Rapporten kan ses som en bilaga till rapporten ”Medeltida taklag, Örebro län, Strängnäs stift” av Daniel Eriksson, Bygg & Hantverk i Karlskoga AB samt Charlott Torgén, Örebro läns museum 2016.

Provtagningen utfördes av undertecknad 6:e februari 2018.

Provtagning har skett i långhusets takstolar, även de över det breddade koret. Syftet har varit att reda ut byggnadshistoriken, framförallt att konstatera huruvida de befintliga takstolarna är ursprungliga eller inte.

Den dendrokronologiska analysen är gjord av Hans Linderson, Lunds universitet.

Samtliga foton av Daniel Eriksson.

Historik

Saxat ur ”Kyrkor i Örebro län” av Estrid Esbjörnson 2000.

”Här uppfördes under 1100-talet eller tidigt 1200-tal en liten stenkyrka med långhus och smalare kor samt sydportal i södra långhusväggen. Senare under medeltiden breddades och förlängdes koret så att kyrkan fick sin nuvarande rektangulära form, en s.k. salkyrka. En sakristia uppfördes i norr, valv slogs i kyrkorummet och ett nu rivet vapenhus av trä byggdes vid sydsidan.”

Provtagning

Totalt togs åtta borrprover, fem i de äldre takstolarna i väst, tre i de senare takstolarna över det breddade koret.

Borrprov tre i södra stödbenet,
takstol tre från väster.

Den medeltida
behugningstekniken framträder
tydligt i släpljuset.

Tolkning av resultatet

Dendroanalysen gav två olika dateringsförslag för både västra och östra delen av taklaget.

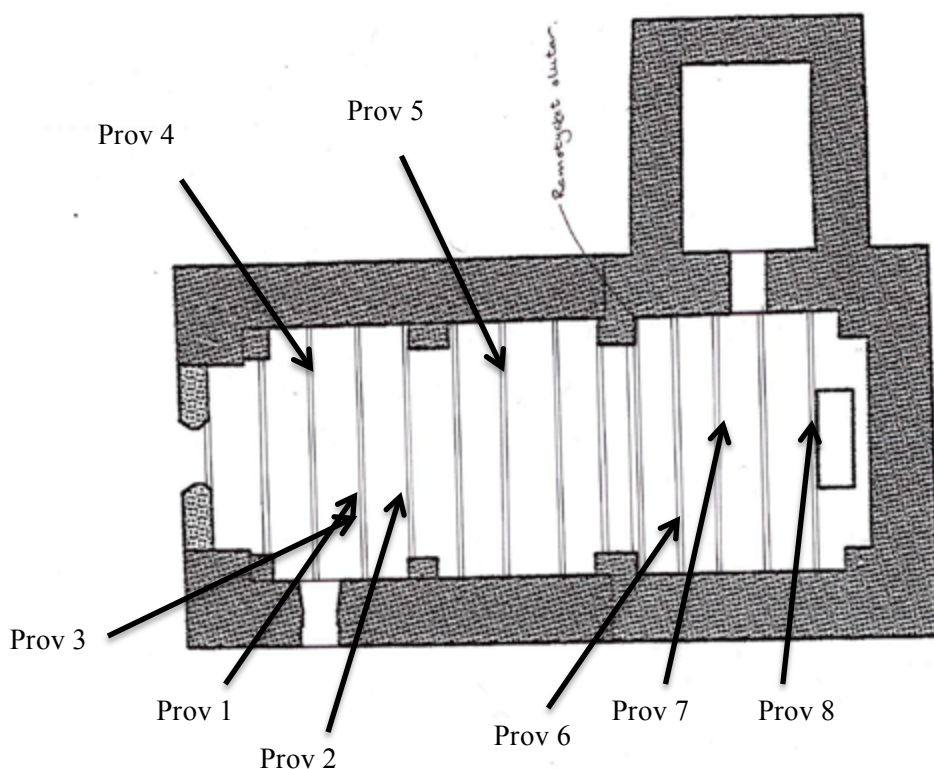
Västra delens dateringsförslag var vinterhalvåret 1092/93, eller vinterhalvåret 1189/90. Den tidigare dateringen verkar mindre trovärdig, dels för att så tidigt daterade kyrkor är högst ovanligt, dels för att takstolstypen endast är känd från senare daterade kyrkor, vilket då lämnar 1189/90 som den mest trovärdiga dateringen.

Det innebär att det befintliga taklaget över långhusets västra del bör ha rests 1190 och detta korrelerar väl med vad som anges som kyrkans ursprungliga uppförande. **Hidinge gamla kyrka bör vara uppförd 1190.**

Takstolarnas nuvarande utförande är av knäbockstyp, d.v.s. utan bindbjälkar, och är en vanlig modell under den gotiska perioden när taklagen utformades för att ge plats åt ett valv. Det finns inget som tyder på att takstolarna byggts om så detta bör vara ett tidigt exempel på denna typ av takstol. Se ”Medeltida taklag, Örebro län, Strängnäs stift” av Daniel Eriksson, Bygg & Hantverk i Karlskoga AB samt Charlott Torgén, Örebro läns museum 2016 för ett utförligare resonemang runt detta.

Östra delen av långhuset tillkom när det ursprungliga koret höjdes och breddades, varvid nuvarande sakristia även uppfördes.

Här uppkom två skilda dateringsförslag, vinterhalvåret 1200/01 samt vinterhalvåret 1478/79. Känd byggnadshistorik samt bedömning av hantverksutförande utesluter 1200/01, vilket då ger resultatet att **nuvarande salkyrkoform tillkom 1479.** Detta bör även ange nybyggnadsåret för sakristian.

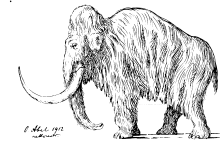

Dendroprovernas ungefärliga placering. Takstolarna inritade av Charlott Torgén.

LUND UNIVERSITY

DEPARTMENT OF QUATERNARY GEOLOGY
KVARTÄRGEOLOGISKA AVDELNINGEN
HANS LINDERSON

03 november 2018

Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2018:83
Hans Linderson

**DENDROKRONOLOGISK ANALYS AV HIDINGE GAMLA KYRKA
NÄRKE, STRÄNGNÄS STIFT**

Uppdragsgivare: Bygg & Hantverk i Karlskoga AB, att Daniel Eriksson, Valåsen 308, 691 94 Karlskoga

Område: c10km W Örebro Prov nr: **67920-67927** Antal borrhov: 10

Dendrokronologiskt objekt: LångHuset 1-5, Långhus över Koret 6-8

Resultat:

Dendro nr:	ProvNr ; Beskrivn Bb=bindbj Takstol-nr ft väst i LH	Träd- slag	Antal ÅR; l radie om inget annat anges	Splint (Sp) Bark (B) Vank. (W)	Datering av yttersta års- ring i provet	Beräknat Fällningsår E(Efter) V(vinterhalv- året) S sommar	Mer vågad precision eller datering
67920	1;S krysstr3	Tall	33	Sp 22, W	(1092)(1189)	Ej säker	(V1092/93, 1189/90)
67921	2; S krysstr4	Tall	33	Sp > 33, W	(1092)(1189)	Ej säker	(V1092/93, 1189/90)
67922	3;stödb 3 S	Tall	37-ew	Sp 26, ej W	(1092)(1189)	Ej säker	(V 1092/93, 1189/90)
67923	4;högb 2 N	Tall	44	Sp 18, ej W	Ej datering		
67924	5;stödb 6 N	Tall	64	Sp 50, ej W	(1082)	Ej säker	(1082-1102)
67925	6; högb 9 S	Gran	74;2	W	(1200, 1478)	Ej säker	(V 1200/01, V1478/79)
67926	7;hanbj 10	Gran	31;2	W	Ej datering		
67927	8;hanbj 11	Gran	41;2	W	(1198,1476)	Ej säker	(V 1200/01, V1476/77)

Resultatuppgifter inom parentes är inte helt säkra uppgifter och bör användas som stöd för andra fakta som pekar i gemensam riktning men kan även avfärdas helt.

Inget prov får en säker datering. Två dateringsförslag för provgruppen 1-5, långhuset, är vinterhalvåret 1092/93 eller 1189/90.

För provgruppen 6-8, långhuset över koret, är dateringsförslagen vinterhalvåret 1200/01 eller 1478/79.

För att komma till rätta med de osäkra dateringarna så är det bästa att komplettera med fler dendroprover gärna något som kan hänga samman med prov 5 och prov 6 från respektive byggnadsdel.

Man skulle kunna skilja på förslagen genom att göra en C14 analys på provgrupp 6-8. Att skilja dateringsförslagen i provgrupp 1-5 med C14 är inte helt säkert genomförbart men sannolikt möjligt. Urvalet av årsringar och bestämning av egenålder kan jag göra kostnadsfritt på befintligt material.

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare, Lunds Universitet

Sölvegatan 12, S-223 62 Lund Tel. +46-46-2227891, Fax +46-46-2224830, e-mail: Hans.Linderson@geol.lu.se

Dendroprotokoll Hidinge gamla kyrka

Daniel Eriksson 2018-02-06

Dendroprover tagna av Daniel Eriksson 6/2 2018

Långhuset

Prov	Provtagen del	Vankant	Beskrivning av del	Illustration
1	Södra krysssträvan, takstol 3 från väster.	Ja		
2	Södra krysssträvan, takstol 4 från väster.	Ja		
3	Stödben takstol 3 från väst södra sidan.	Ja		
4	Högben takstol 2 från väst Norra sidan	Nej		
5	Stödben takstol 6 från väst Norra sidan	Nej		

Långhuset över koret

6	Högben takstol 9 från väst Södra sidan	Ja		
7	Hanbjälke takstol 10 från väster.	Ja		
8	Hanbjälke takstol 11 från väster.	Ja		

